

Lakialoite LA 31/2024 vp

Jenni Pitko vihr ym.

Lakialoite laiksi metsälain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tällä lakiehdotuksella lisättäisiin metsälakiin uusi 10 c §, jonka mukaan jokihelmisimpukan elinympäristö pitää rauhoittaa aina siten, että minkäänlaisia metsätaloustoimia tai muita mahdollisesti haittaavia toimia ei voi tehdä 50 metriä lähempänä jokea, jossa jokihelmisimpukoiden tiedetään elävän.

PERUSTELUT

Elokuussa 2024 tapahtunut jokihelmisimpukan elinympäristön tuhoaminen Suomussalmen Hukkajoella on johtanut tuhansien uhanalaisten simpukoiden kuolemaan. Tapauksen tutkinta on kesken, mutta näyttää siltä, että voimassa olevan lain lisäksi Hukkajoella ei noudatettu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) suositusta raakua suojaavista suojakaistoista. Maastossa liikkuneet suojeluasiantuntijat ovat aiemminkin havainneet merkkejä vastaavasta toiminnasta, jossa jokihelmisimpukan elinalueella on tehty voimakkaita metsätaloustoimia vastoin suojelutavoitteita ja -ohjeita.

Hukkajoen tapaus osoittaa selvästi, että nykyinen sääntely, jolla jokihelmisimpukkaa pyritään suojelemaan, ei ole riittävän tiukkaa ja yksiselitteistä. Suojelussa ei voida nojata vain suosituksiin ja hyviin käytänteisiin. On pääosin sattumaa, että Hukkajoen tapaus tuli julkisuuteen. Ilman että asiaa olisi verekseltään havaittu, ei vastuussa olevia tahoja olisi välttämättä saatu koskaan selville tai luonnolle aiheutettua vahinkoa huomattu kuin vasta paljon myöhemmin.

Kirjaamalla jokihelmisimpukan suojelun lakiin yhteiskunta voi antaa voimakkaan viestin siitä, että suojelu täytyy ottaa erittäin vakavasti. Laissa esitetään vähintään 50 metrin suoja-alueita kaikille sellaisille joille ja muille vesialueille, joilla jokihelmisimpukkaa esiintyy. Vuonna 2020 valmistuneen jokihelmisimpukkastrategian osana ELY-keskukset vastuullisena viranomaisena ryhtyivät selvittämään luonnonsuojelulain 47 §:n mukaisia erityisen suojelun lajin elinalueen rajoituspäätöksiä. Hukkajoen tapauksessa ELY-keskus oli suositellut 45 metrin suojavyöhykettä jokihelmisimpukan esiintymien lähellä. Asettamalla suojavyöhyke yksiselitteisesti vähintään 50 metrin levyiseksi voidaan vielä nykyistä paremmin varmistaa, että jokihelmisimpukan elinympäristöt ovat aina suojeltuja ja se on kaikille toimijoille täysin yksiselitteistä.

Lakialoite LA 31/2024 vp

50 metrin suojaetäisyys ei kaikissa tilanteissa ole riittävä, joten mahdollisuus suoja-alueen kasvattamiselle on oltava olemassa. Tässä keskeinen asia on ELY-keskuksen toiminta. ELY-keskus määrittää tarpeen mukaan 50 metriä leveämmän suojakaistan.

Suoja-alueella on kiellettyä kaikki sellainen toiminta, joka voi aiheuttaa vaaraa jokihelmisimpukan elinympäristöjen säilymiselle. Tämä kattaa kaikenlaiset metsätaloustoimet, kaivostoiminnan ja muun maanmuokkauksen.

Jokihelmisimpukan elinympäristöjen suojelulla ja vesistöjen rantojen rauhoittamisella on merkittäviä hyötyjä luonnolle laajemminkin. Monet eläinlajit hyödyntävät rantakasvillisuutta esimerkiksi liikkumisen suojana ja piiloutumiseen. Rantojen monimuotoinen luonto tarjoaa pesäpaikkoja ja ravintoja. Lisäksi virtavesien rannoilla on hyvät olosuhteet lukuisille kasvilajeille, myös uhanalaisille.

Näin ollen jokihelmisimpukan suojelun kehittämisellä on laajempia ja monipuolisia vaikutuksia muihinkin lajeihin ja rannikoiden ekosysteemeihin. Rauhoittamalla jokihelmisimpukan elinympäristöt tiukemmin lailla saadaan myös laajempia synergiahyötyjä, jotka edesauttavat luontokaidon torjuntaa ja luonnon hyvinvointia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

metsälain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään metsälakiin (1093/1996) uusi 10 c § seuraavasti:

10 c §

Jokihelmisimpukan elinympäristöjen suojaaminen

Jokihelmisimpukan (*Margaritifera margaritifera*) elinympäristö tulee aina suojella rauhoittamalla elinympäristönä toimivan vesialueen rannat. Rannat rauhoitetaan suojavyöhykkeellä, jonka leveys on aina vähintään 50 metriä. Suojavyöhykkeellä on kielletty kaikki toiminta, joka voi vaarantaa elinympäristön säilymisen ja heikentää jokihelmisimpukan elinolosuhteita.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2025.

Lakialoite LA 31/2024 vp

Helsingissä 5.9.2024

Jenni Pitko vihr
Mai Kivelä vas
Atte Harjanne vihr
Saara Hyrkkö vihr
Oras Tynkkynen vihr
Tiina Elo vihr
Hanna Holopainen vihr
Hanna Sarkkinen vas
Sofia Virta vihr
Laura Meriluoto vas
Pia Lohikoski vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Minja Koskela vas
Jessi Jokelainen vas
Veronika Honkasalo vas
Timo Furuholm vas
Krista Mikkonen vihr
Bella Forsgrén vihr
Pinja Perholehto sd
Timo Harakka sd
Johan Kvarnström sd
Elisa Gebhard sd
Pauli Aalto-Setälä kok
Hanna Kosonen kesk
Inka Hopsu vihr
Aki Lindén sd
Marko Asell sd
Johannes Yrttiaho vas
Eva Biaudet r
Helena Marttila sd
Alviina Alametsä vihr
Fatim Diarra vihr
Lotta Hamari sd
Saku Nikkanen sd
Anna-Kristiina Mikkonen sd
Noora Fagerström kok